

Numărul 32.

Oradea-mare 9/21 august 1898.

Anul XXXIV.

Apare duminică. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Influența femeii asupra moravurilor.

— Conferință ținută la Ateneul din Bacău la 26 Maiu an. c. —
(Fine.)

Dar piatra fundamentală pentru clădirea solidă a caracterului se pune în casa părintească.

Impresiile, exemplele primite aici, se imprimă pentru totdeauna în sufletul copilului. Principiul *cinstei* plantat cu grijă, prinde rădăcini și nu vestețește decât odată cu individul.

Educația copilului trebuie influențată de la prima sa suflare, prin exemple bune, căci copilul observă, imitează toate.

Imitând fapte bune, se formează cu încetul, dar sigur, un caracter bun, cinstit, conștient de demnitatea sa de om. (Aplause.)

De acea la vatra familiară trebuie să domnească armonie, pace și morală sănătoasă.

Unde trivialitatea și viciul sunt acasă, acolo pe neștiute se formează caracterul brutal și ignobil. Scene de familie, frase vehemente, îi impresionează pe copii pentru întreaga lor viață.

Trăsătura principală a caracterului trebuie să fie onestitatea.

Fără aceasta nu este virtute. Buruiana minciunii trebuie distrasă de la prima sa incolțire.

Semințele principiilor sănătoase, sămănate în inima copiilor, resar și cresc în lume, devin principii publice și formează națiunea.

Innobilitarea sufletului copilului, a influență lumea sa internă, intelectuală, a da direcțiunea cea dintâiu bună caracterului său — ar trebui să fie *missiunea mamei*.

Când Napoleon I-ii s'a exprimat că Franței îi trebuie *mame*, voiă să șică, că francezii au nevoie de o educație casnică, sub conducerea mamelor bune și virtuose.

Bărbații mari ai istoriei cari au luminat popoa-

rele și au luptat pentru progresul și binele generațiilor, nu s'au ivit numai din întâmplare pe scena faptelor mari, ci le-a fost creat destinul din leagăn, de la sânul mamelor lor, de unde au fost nutriți de odată cu laptele cald cu marea iubire de patrie și de neam. (Aplause.)

Spartanele întindeau scutul fiilor lor plecând la luptă cu cuvintele :

„Să te întorci sau cu el sau pe el*.

Așă Grachii au avut de mamă pe o Corneliu. Constantin cel mare pe sfânta Elena.

Muma lui Ștefan cel mare îmbărbătă pe fiul său cu aceste cuvinte :

Întoarce-te în luptă,

Pentru țară mori,

Și-ți va fi mormântul

Coronat cu flori.

(Aplause.)

Mihai Viteazul a avut de mamă pe Teodora care când solul i-a adus vestea despre moartea fiului său, a întrebat :

„Dar pe Români uniu-i-a?“

Și auzind răspunsul negativ, înfrântă de durere esclamă :

Șcirea ta e tristă foarte,

Nu că fiu-mi a murit,

Dar că nici prin a lui moarte

Pe Români nu i-a uniu.

(Aplause.)

Acum 50 de ani în renașcerea poporului român din apatia seculară, când resunau codrii de buciulul masei resculate, vedem frumoase exemple de devotament femeesc, pentru sfânta cauză, pentru libertate, pentru desrobirea Românilor. (Aplause.)

La deșteptarea și însuflețirea poporului a contribuit mult Catarina Varga — țina munților după

popor — care ș-a pus toată iubirea ei de neam și entuziasmul patriotic în serviciul comitetului național,

Pelaghia — muma preotului martir Roșu — în fruntea unei cete de țerance a bătut un reghiment de honveți maghiari. (*Aplause.*)

Dna Filipescu, îmbrăcată ca cerșitoare, a scăpat din temniță pe Mântuitorul Românilor din an. 48, pe Avram Iancu. (*Aplause.*)

Să aruncăm o privire la surorile noastre de peste Cârpați și ne tresare inima de mândrie vădându-le alături de fiii, soții, frații lor, în lupta pentru conservarea drepturilor și limbei naționale, neintimidate nici de cei orbiți de șovinism.

Cum inse ar șci mama imprimă calități nobile în sufletul copilului, cum ar șci formă un caracter virtuos cu principii și idei mature, o individualitate perfectă, când educația femeii este ați, mai mult o plămădeală după modă și nici decât o educație serioasă cu pregătiri folositoare, cu noțiuni sănătoase pentru împlinirea datoriei sale în viața conjugală.?!

A cunoașce datoriele este cu mult mai greu decât a le îndeplini.

„Vrei să cunoșci starea unui popor, întreabă ce grad de cultură au femeile lor“ a ăis marele Rousseau.

Femeia este modelul după care se formează generațiuni și popoare.

Că numai având aceleași drepturi să se instrueze, să beneficieze de lumină și cultură ca bărbații, va pute fi sculptorul sufletului omenesc, aceasta au știut-o aprecia genii ca Lessing, Shelley, Rousseau, Victor Hugo, Ibsen, Björnson Björnstjerne și alții cari au semănat solul pentru emanciparea femeii. (*Aplause.*)

A instrui femeia înseamnă a instrui bărbatul; a relevă caracterul ei, înseamnă a corectă pe a bărbatului; a desvoltă cultura ei intelectuală, este a asigură inteligența bărbatului.

În interesul prosperității omenirii educația femeii are mare importanță. Numai influența ei poate curăți miasmele din aerul moral al societății. (*Aplause.*)

Legea morală trebuie să fie scrisă în inima fiicăru om bine educat și una dintre paragrafele ei este *buna cuviință*.

„Bărbații fauresc legile.

Femeile moravurile“ după Segur.

Școala politeței trebuie să fie vatra familiară, unde focul sacru al iubirei de mamă luminează sentimentele, innobilează moravurile și manierele.

Moravuri bune are societatea, ai cărei indiviđi de la leagăn au fost inspirați de mama — geniul lor.

Simțul de bună cuviință, una dintre condițiile civilizației, nu este o haină pe care să o puni numai când mergi undeva, nu este numai un rol studiat pentru lumea esternă, pentru societate, ci trebuie să fie o a doua natură, o poleire internă — un factor principal pentru de a te simți bine și este tonul dominant în simfonia concertului societății.

În legea socială eră totdeauna un paragraf important buna cuviință; și a existat cu mii de ani nainte, inse sub diferite forme și concepții, variind și prefăcându-se de odată cu evoluția culturală din generații în generații.

Multe forme și reguli de pe vremurile vechi ne par ađi hazlii; căci ađi când principiul fundamental al bunei cuviințe este o purtare modestă liniștită, ridem la diferitele forme ciudate din seculii trecuți și privim cu compătimire la acele popoare cari, ca să

satisfacă regulile bunei cuviințe, își tetovază și mutilază corpul, își văpsesc părul și fața.

Eră un studiu veritabil în vechime — buna cuviință; și eră foarte util pentru innobilarea sentimentelor. Anglo-Sacsonii au lăsat după ei registre întregi cu reguli de bună cuviință sau etichetă.

În Franța cu secolii înainte, mai cu seamă la aristocrația innaltă, au jucat rol insemnat codurile etichetei cari se ocupau cu poleirea manierelor. Studii întregi învțăau formulele și legăturile între individ și societate.

Regulele principale erau scrise sau tipărite pe bilete mici — de aici numirea de etichetă. Biletele au dispărut, numirea a ramas și formele s'au indigenat.

În Rusia abiă sub Petru cel mare au avut voie femeile de a luă parte la ceremoniele curții și așă abiă pe atunci s'a început cultivarea moravurilor, în ce a avut rol insemnat împărăteasa Catarina, care între altele prin ucuz împărătesc a oprit magnații muscali de a-ș bate soțiile în public și pe strade. La popoare necivilizate găsim și ađi curioase forme de bună cuviință și moravuri.

Așă Chinezei-i se cere mutilarea picioarelor. În naintea bărbatului seu se cuvine să stee cu ochii plecați; dacă șcie puțină carte, trebuie să o lănuiască, că așă este cuviincios.

La Industani mai ieri alaltăieri se cuvină că femeia eră arsă de vie împreună cu cadavrul bărbatului seu. Ađi nu se mai ard vėduvele, dar sunt tratate ca niște parii.

În Frislanda — femeile în ăiua cununiei se cuvine — își tund părul.

La Samoieđi copilul nou născut este tăvălit în zăpadă.

Melanesii (în Britania nouă) își văpsesc părul cu roșu, a se spělă după obiceiurile noastre nu li se cuvine. Buna cuviință le cere ca în semn de doliu să poarte negru, dar haina fiind un lucș superfluu pentru ei, își văpsesc corpul cu — vachs.

Sėrmamele mohamedane cari trebuie să umble voalate de la creșcet până la călcăi, de pare că sunt niște mumii în vestimintele lor strimte ca un sac — ne stėrnesc compătimirea noastră a europenilor.

În cultul Occident, femeia până nu se mărită, are cu mult mai mare libertate de a se petrece, decât după mariagiul. O fată tineră este în baluri, serate, pe stradă, incongiurată, serbătorită; este în contact spiritual cu tinerii cavaleri, și așă are mai multă ocașie să-i cunoască, să poată legă cășătorie din simpatie.

La noi — fetele nu au aceeaș libertate de a se amusa, și de acea abiă așteaptă ca să se mărite, — fireșce prin intermediari — ca să fie liberă, să poată petrece.

În cultul Occident — femeile după ce se mărită, se consacără cu totul familiei lor, iar ca distracție în orele libere cultivă literatura, artele, caritatea, prietenia și patriotismul.

La noi — copiii în cele mai multe casuri sunt confiați unor servitori bruți.

Literatura, artele, sunt încă niște mistere nerelevate pentru cele mai multe dintre femeile noastre.

Un op literar cât de neinsemnat este un veritabil eveniment dincolo de munți și cu mândrie primit pe mesele din saloane.

La noi — de și avem opuri româneșci de o valoare remarcabilă — de-ar fi scrise franțuzeșce, poate ar mai găsi amatori.

Prietinția este o concepție necunoscută la noi; dincolo, aceasta este farmecul vieții sociale.

La sindrofii acolo, se face muzică, mici conferințe literare, discuții interesante, unde bărbații și femeile desbat împreună chestiile zilnice.

La noi — femeile într'o odaie, bărbații într'alta, separați, joacă cărți, ori își comunică nebuniile cele mai noi ale modei.

Sindrofii și seratele ar trebui să fie focarul, unde să se poleiască giu . . . rele sufletului; căci precum diamantul prin diamant, așa omul prin om ajunge la perfecțiune culturală, unde tovarășii inseparabili ai inimii sunt simțul estetic și politețea. Căci politețea este și o caritate.

La fie-care națiune mare, găsim caritatea pe un pedestal înalt.

A iubi pe conaționaliști, este cea mai sfântă caritate în viață.

Idealul nostru al Românilor trebuie să fie ași această caritate, care ne împune să ne iubim, căci numai așa vom fi mari ca națiune, dacă inimile ne vor bate în solidaritate, pentru cultul iubirei de neam, pentru scumpa noastră țară, pentru dulcea limbă ce o vorbim, pentru limba Românească. (Aplause.)

NELI I. CORNEA-MIȘICI.

În crâng.

*Sub paltîmul din gura văii
S'aruncă 'n șipot un isvor
Ce știe să-mi deștepte-o lume
De amintiri pline de dor.*

*M'așez pe iarbă lângă densusul,
Mi-e vechi prietîn, și-l-ascult
Cât de frumos îmi povestește
Din vremurile de demult.*

*Dar tot spuînd 'l înneacă plînsu
Și 'ncep și eu el să plîng, —
Și nu me satur ascultîndu-l, —
Și iar m'apucă dîna 'n crâng.*

T. DUȚESCU-DUȚU

O propunere.

Tinera femeie (după prima ceartă în casă cu bărbatul) . . . Și pentru ca așa ceva să nu se mai întemple, dragă Costică, îți propun: Dacă suntem de aceeași părere atunci ai tu dreptate; dacă inse nu suntem de aceeași părere, atunci am eu dreptate. Ne-am înțeles?!
A: Ah! Domnul meu, dacă aș cânta cu ea dta; atunci . . .
B: Atunci? . . .
A: Atunci — n'aș cânta de fel . . .

Dșoara: Ce carte îmi recomandați pentru citit?
Librarul: Dacă voiți să fiu sincer, o carte de bucate.

Doze scrisori.

Ștau în tainica tăcere a odăii mele.

Suvenirea trecutului me impresoaară.

Lampa mea luminează slab, încât mai mare lumină dă focul din camin; la flacăra suvenirilor par că revăd acel chip plin de melancolie, despre care voiesc a vorbi.

Îl văd, stînd lângă mine gânditor, cu fața ovală palidă, ca femeiască, cu niște ochi fermecători mari căprui, țintiți în chaos; ținînd cu degetele inconștient țigara aproape stînsă și oftînd încet; iar după ce se deșteptă, începea a vorbi lin, dulce și fermecător și tot cuvîntul lui revărsa simțire, căldură și realism.

Înainte d'a plecă la Cvirchenița, mi-a promis că-și va descrie viața. Mi-a trimis două scrisori lungi, pline de suferințele și luptele lui.

Din acelea scot rîndurile ce urmează.

I

Cvirchenița, villa Monte-Carlo, oct. 1896.

M'ai rugat, amice, să-ți descriu viața mea. Ți-am promis, căci credeai că astfel mi-oiu alina durerea. Se vede înse că aceea e săpată cu mult mai adînc în sufletul meu, decât să poată fi acoperită vreodată de pravul mîngăerii, dar și mai puțin de al uitării. Sufletul meu e mai zdrobit decât să poată fi încă odată întreg.

Însedar îmi alin durerea, cu vorbele minții serioase; însedar îi ȳic: fii liniștită, căci de și suferi, ai avut și ȳile fericite. Cine a fost un minut fericit, cunoaște fericirea; i-a remas suvenirea ei, nu are drept a se plînge.

Și eu am fost odată fericit. Înse fericirea mea a șburat ca un vis frumos.

Acuma plîng lângă mormîntul acela totdauna verde, care îmi ascunde toată fericirea avută în viață; lângă mormîntul ei am să mor, să fiu cu ea în etern, să-i spui că e tot în sufletul meu, așa de dulce, așa de curată și frumoasă, ca atuncea cînd pentru prima oră am vădut-o.

Eram copil mic cînd mi-a murit mama. Țin înse minte de ea. Eră mica fiică a unui preot și o frumoșe rară. Cu inima mea copilărescă o adoram, o iubiam, me simțiam legat cu tot sufletul de ea.

Eră femeie înaltă, cu fața ca marmora albă, cu ochii mari negri, plini de blîndețe, și bunătate cerească, cu pîr lung castaniu.

Vocea ei lină pîtrunȳetoare par că-mi vibrează și acuma în inimă; par că o văd și acuma cum me cuprîndea cu brașul, cum me strîngea la peptul ei, cum privia de profund în ochii mei, și cu ce drag și cu câtă căldură îmi ȳicea pe nume!

Eră totdauna serioasă, tristă. Nu am șciut cauza, nici nu mi-o puteam închipui, căci tatăl meu făcea toate să o înveselească. Ea avea de toate și me miram de ce nu rîde, de ce nu e veselă nici odată.

Într'una din ȳile am aflat cauza. Am vădut-o cautînd într'o cutie, din care scoase o fotografie ce eră ascunsă sub căptușala de mătasă a cutiei. Mama lăcrimă și privia lung la fotografie.

Ea lăsă odată cutia deschisă și astfel o puse în dulap. Curios, usai de ocasiunea primă cînd mama eși din odaie; alergai în odaie, deschisei dulapul, apoi cutia cu fotografia.

Cu inima palpitândă apucaii fotografia și ce-am vădută ? . . . Chipul unui bărbat, tinăr, frumos, privind la o femeie de lângă el.

Capul ei eră tăiat din fotografie, nu puteam șci cine e; cugetam că e mama, înse totuș nu-mi veniă a crede, de oare-ce bărbatul nu eră tatăl meu.

Eram curios, dar nu cutezam să întreb pe mama, cu toate că mintea mea copilărească neconținut se ocupă cu posa acea, și credeam că aceea trebuie să fie în legătură cu indispoziția iubitei mele mame.

Credința aceasta mi s'a întărit, mai ales când apoi într'o ăi, din odaia vecină, am auăit pe tata vorbind cu mama. Ușa eră puțin deschisă și eu m'am furișat aproape de ea, ca să aud vorbele lor . . . Vedeam chiar în odaie.

Mama ședeă la fereastă, înaintea mēșuței de cosut; înaintea ei eră cutia deschisă; tata, ședeă lângă ea pe un scaun și o ținea cu mâna stângă îmbrățișată, iară cu cea dreaptă strîngea mâna ei stângă.

Tata îi vorbiă și mama ascultă cu capul plecat.

Eră mai tristă decât alte-dăți, mai palidă; obosită își răzîmă capul de spatele fotelului înalt și începū a plânge dureros și dișe :

„Andrei, șcii că eu te stimez și te și iubesc, căci ești bun și nobil; dar a iubi, așă precum meriți, nu-mai pe unul am șciut, pe bărbatul meu prim . . . Iartă că am fost slabă! . . . sūnt ăile când nu me șciu stăpâni, și aăi sūnt chiar unspreăece ani de când m'am despărțit de el . . . Așă dară că nu ești mânios?”

Cu ochii ei frumoși, plini de lacrimi, căută la tatăl meu.

— Nu te necăji, ăicea tata compătimitor neteădîndu-i fruntea albă.

Inima mea așă bătea de tare; aveam frică și nu șcieam de ce, am înțrat plângend în odaie, am alergat la mama, mi-am pus capul în brațul ei și am început a plânge amar. Mama nu mi-a ăis nimic ca alta dată; vėdend eu aceasta, am alergat la tata.

El totdauna eră cam rece față de mine, acuma înse me primi cu oareșcare milă, privi în fața mea, me îndreplă spre mama și se depărtă.

Scena petrecută a lăsat urme neperitoare în sufletul meu și adeseori mi-am adus aminte de ea.

La doi ani mama a murit.

Eră tot acea femeie frumoasă, cu o liniște sublimă pe fața ei albă, încât și în coșciug se părea că numai doarme.

O plângem cu toată amărăciunea sufletescă ce aveam la etatea de 14 ani, cu toată desperarea ce me striviă. Nu am priceput groaza morții, decât când am vėdută că într'adevăr me despart de mama, că ultima oară o sărut și că ea nu-și deschide ochii ca până atunci.

Am vėdută că o duc în grădină și o așadă într'un loc unde ședeă așă mult în viața ei.

Am voit să sar după coșciug . . . Oamenii priviau la mine compătimitor, iar tata m'a prins serios și m'a tras lângă sine.

Ca un fer rece mi se punea ceva pe inimă tot mai tare, simțiam un gol nemărginit de mare.

Aceasta mi-a fost durerea primă ce am simțit din tot sufletul meu.

Când ne-am întors, îmi eră pustie casa, îmi eră goală grădina cea mare, numai mormentul ei mi se părea bogat; acolo pe morment plângeam cu amar chemându-o vecinic.

Oh, așă eram de orfan !

Acuma nu-mi neteădiă nime pērul, nu me îmbrățișă nime, nu me sărută nime.

Oh cât de mult simțiam lipsa ei, cu toate că tata, de și eră serios și cam rece, eră bun față de mine.

Mormentul mamei îmi eră atuncia tot ce aveam mai scump în lume, acolo ședeam ore întregi, privind lung în chaos, și-mi ascundeam fața între florile din morment, între lobeliile albe, șoptind să-i spue mamei să vie după mine, căci eu vreu să merg la ea.

Așă au trecut doi ani, când tatăl me duse de acasă la studii.

Rece, serios mi-a dat de șcire hotărîrea lui, neobservând cât sufer.

Eră bun tata, dar nici odată nu arătă iubire față de mine, nici nu me sărută, nici nu me îmbrățișă, arareori me ducea cu sine la plimbare; acuma înse la despărțire avea totuș o emoțiune pe față, de și se stăpâniă.

Am mers pe timp lung, nici pe ferii nu am venit acasă.

Când prima oară m'am reîntors, după ce am făcut examenul de maturitate cu eminență, a venit înaintea mea amicabil și m'a salutat.

Abiă cuvintele necesare le vorbiă cu mine; dar observam de multe ori, cum me examinează, cum studiază trăsăturile mele, purtarea mea, și cu cătă atențiune ascultă ori ce respuns al meu. Acuma par că mai multă iubire arătă față de mine; am început a vorbi lung cu el, mai ales când mi-a făcut întrebarea cari îmi sūnt planurile pe viitor? Mi-am ales carieră. S'a deșteptat tot dorul în mine de-a vorbi, de-a spune sincer, de-a vėrsă oarecui cu toată încredere inima mea.

Cu toată însuflețirea i-am spus că vreau să fiu medic, și i-am descris cu colorii vii ocupațiunea nobilă, cum mi-am închipuit-o eu.

Cu tot zelul vorbiam acuma prima oară tatălui meu, și el așă cu atențiune me ascultă. Când am sfērșit, el mi-a întins mâna cu căldură ăicend :

— Dăeu să-ți ajute.

De atuncia vorbiă mai des cu mine. Numai atunci am vėdută cât e de cult, ce cunoșcințe largi are și ce adăne cugetă. Înse de mama nici odată nu am vorbit, me feriam să amintesc ceva. Am observat ce dureros îl atinge ori ce suvenire a ei și am stimat durerea lui.

Cam la doue sēptemăni după venirea mea acasă, tata a mers la vėnătoare, iar eu am remas acasă.

Am mers în grădină la mormentul mamei și acolo m'a cuprins o liniște dureroasă, ședend pe banca de sub salcia tristă, m'am cugetat la trecut.

M'au deșteptat niște pași siguri, egali; m'am întors, eră tata, M'a surprins.

— Ai venit deja? îl întrebai.

— Da, respuse el scurt, privind mormentul și iute s'a întors cătră casă.

În ăiua următoare am eșit mai târziu, tata eră acolo.

Tot astfel mi s'a întemplat de mai multe ori, așă că întelnirea noastră eră adeseori sub salcia tristă, de lângă mormentul mamei.

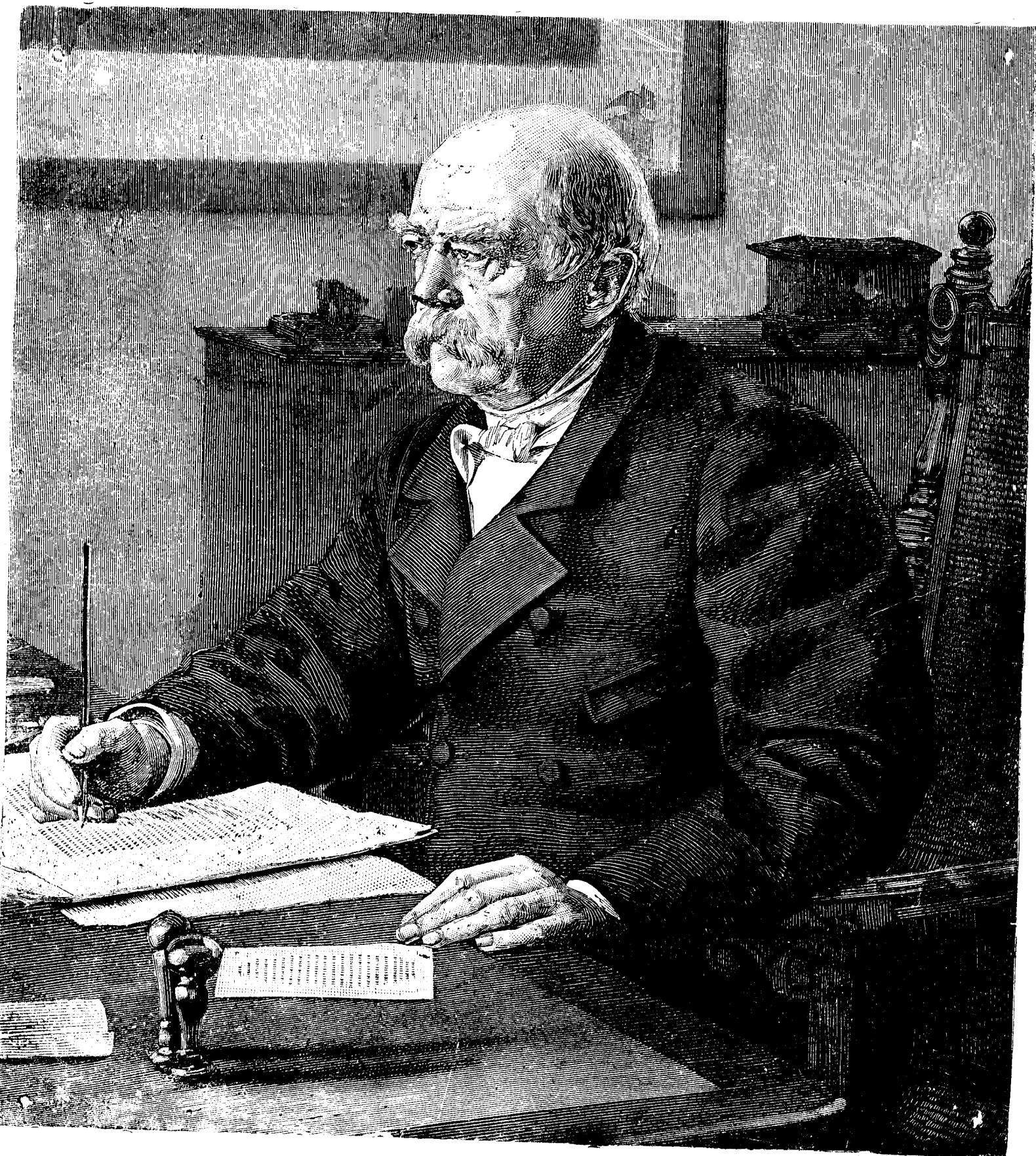
În fine m'am decis a-i vorbi de mama, și a-l întrebă că unde e cutia acea a mamei în care eră o fotografie?

Tatăl meu a îngălbenit, dar s'a recules iute :

— Am înmormentat-o cu ea; eră proprietatea ei. Dar tu de unde șcii de fotografie?

(Va urmă.)

OLGA DORINA PORUȚIU.

BISMARCK ÎN CABINETUL SEU DE LUCRU.

Trec ȕilele vecinic . . .

Amicului meu A. C.

Trec ȕilele vecinic, se perd fără urmă,
Cu ele trecute de moarte te-apropii,
Cum sar de pe penele roȕilor stropii
Și 'n undele apei gropiȕe f-și scurmă :
Așă e cu omul. Pe marginea gropii
Viaȕa și-o curmă.

O frunză răpită de rënduri de valuri
În unde 'necată-apoi scoasă din ele,
E soartea ce-așteaptă în orele grele
Pe omul ce trece pe-a traiului maluri ;
El crede că soartea e scrisă pe stele
Ce es dintre dealuri.

Dar nu e nimica pe lume statornic :
O stea 'n apa mării căȕend, se cufundă ;
Și creȕe s'arată pe faȕa rotundă ;
Din bine veȕi reul cât este de spornic,
Și după plăcere, viënd să le pētrundă,
Suspini mereu dornic.

Un tată pe fiul, ce-odată-l iubise,
Cu vremea-l ureșce, ca și pe străinul,
Ce n'are cu el legătură. Suspiniul,
Durerea și chinul în veci sânt închise
În inimi și traiul f-l fac ca pelinul
De-amar, fără vise.

Plăceri, fericire se schimbă 'n durere,
Iubirea ferbinte se schimbă în ură ;
Durerile inse, ce 'n inimi se fură,
În veci nu au capēt, nici vr'o mângăiere
Și ura din pepturi, ce n'are măsură,
Iubire nu cere . . .

P. O. BOCCA.

Din datinele Românilor la nunȕi.

— Pe Crișul repede. —

Peȕirea. (Cerutul.)

După ce ficiorul ș-a ales fata pe care doreșce s'o aibă de soȕie, trimite un om încreȕut al seu la părinȕii fetei, care-și implineșce însărcinarea în următorul chip :

În vr'una dintre ȕilele : duminecă, luni ori joi, sara ori dimineaȕa, merge la locul hotărit, și cere fata de la părinȕi cu următoarele vorbe : „Am urmat de la sēlașul lui Dȕo și al nostru, până la sēlașul lui Dȕo și al dvoastre, că avem un ficioraș, anume pe N. N., căruia i-a dat Dȕo nașcere, după nașcere botez, după botez creșcere, după creșcere i-a rënduit Dȕo căsătorie. Dacă Dȕo s'ar învoi și dacă fetei și dvoastre vi s'ar împărea de noi și de ficiorul nostru, am dorii să facem o legătură precum a rënduit Dȕo și precum e obiceiul.

Ar urmă acum răspunsul părinȕilor fetei, dar acestia de obicei remân datori cu răspunsul în 5—6 ȕile — cam din datină, de și — poate — abia au așteptat peȕitorii. Acum, se plătesc cu următoarele cuvinte : „Dacă alduiască-te Dȕo, amú nu-ȕi putem da

vălos* în treaba asta — până nu ne-om vorovi și noi de noi, ș-om întrebă și fata, că zo aista-i un lucru care trebue să-l facem cu chipzuială. Cum ȕic, om întrebă fata să vedem ce-a ȕice și ea, că amú aice ie-i mai întēiu, și apoi ne-om întēlni și vom spune vălosul nost*.

Peȕitorul deduce din răspunsul părinȕilor fetei, că „fēn e ori pae“. Și mai cu seamă dacă e oprit nișel și îmbiat cu vr'un ciocan de rachie și poate — ospētat cum se cade, apoi e sigur de „calea ce duce pe vale“.

În restimp de 5—6 ȕile ei șciu totul. A convenit mai de aproape ficiorul cu fata, părinȕii părȕilor amēndouē au pus la cale afacerea cu zestrea și au hotărit ȕiua încredinȕării, ori s'a dat răspuns că teacă că pungă, precum : că fata n'ar fi de mărit încă, că nu ș-a gătit haine, ori că giurstările nu-l îngădue să poată face nuntă etc. etc. dar nici odată nu spune că nu i se împare de ficior ori familia acestuia.

Încredinȕarea.

În spre ȕiua încredinȕării, însurăȕelul vorbeșce cu vecinii, neamurile, grăitor și hideduș (diplaș) și-i roagă ca pe dimineaȕa ȕilei următoare — 2—3 ore până în ȕiua — să se afle la el, de unde fără șgomot vor plecă la locul cu — pricina. Asă se întēmplă.

Sosiȕi la locul dorit, grăitorul cere fata în modul arătat mai sus, și după ce părinȕii fetei spun că sânt învoiți și ei, apoi — cheamă grăitorul pe fată și ficior, în faȕa mesei, le cere credinȕele, de regulă : cărpe (batiste), inele și în mai multe louri bani, și-i poșteșce să dea mâna unul cu altul. Cu credinȕele-i leagă peste mâni, apoi ȕice rugăciunea „Tatăl nostru“ și pe urmă : „Doamne blagosloveșce casa și masa aceasta, pe miri și credinȕășii acestia, precum ai blagoslovit nunta în Cana-Galilei — Amin“.

După aceasta ceremonie, se așadă la masă, beau, mânăncă, pe urmă joacă 2—3 jocuri — apoi precum au venit, toȕi d'odată se reîntorc la casa mirelui, cu deosebirea numai, că acum horeșce, cântă, joacă — chiuesc.

De la casa mirelui, fiecare merge la ale sale.

De însemnat este a aminti, că la încredinȕare, femeii nu iau parte, numai bărbaȕi în număr fără soȕ, d. c. 9, 11, 15 și așă mai departe.

Nunta. (Chiemătorii)

Chiemătorii sânt acei ficiori aleși din sat, atăt din partea miresei, cât și a mirelui câte 2, cari umblă din casă în casă și poșteșc în nuntă. Ei sânt gătiti serbătoreșce, cu flori în pălării, cu cărpe și prime — înȕânȕalaȕi. Ei intrând în casă, după ce mulȕumesc — începe unul dintre ei următoarea cuvēntare :

„ȕi face bine și ȕi ascultă până când vestea ne-om da, că vestea-i împērătească, mult să nu ne zăbovească. Este slujbă și-nchinare, de la împēratu cel mare, anume de la N. N. — Frumos s'o rugat, frumos ne rugăm, să faceȕi bine să osteniȕi și dvoastre în nuntă pe . . . la un prânȕ bun de mănăcare, la un păhar douē de beutură, la un scaun de hodină și mai multă voe bună. Că pentru osteneala ce ȕi osteni, noi frumos vom mulȕămi ; că puteȕi și dvoastre bine, că aceasta ni-i cale de călētorie, care nu se poate face fără de oameni de cinste și de omenie. Poate că vorbele ar fi mai multe, dar nu-i cine le răspunde. ȕi face bine și ȕi iertă — precum am știut cuvēntă.

* Cuvēnt unĕuresc, din *vălasz*, răspuns.

După acestea chiemătorul închină cu o iagă de rachie ce o are la el în tot drumul — cătră cel chemat, și dacă cel chemat primește beutura și bea din ea, prin aceasta se îndatorește a luă parte la nuntă, iar dacă nu bea din beutura, la acela nu pot conta.

Meseleauce. (Viferițe.)

Meseleauce sunt acele 2—3 fete din comună — chemate anume de cătră mire, cari în presara nunții pregătesc „laslăul“ (steagul) și cari cu 3—4 țile înainte au gătit și înțânțalat pe chemători.

Mireasa încă-și are meseleaucele sale 2—3, cari asemenea celorlalte au avut de a găti pe chemătorii miresei și cari o duc la cununie și de la cununie acasă „leruind-o“, (horindu-i.)

În ziua nunții dimineața chemătorii de nou umbă prin sat pentru a stringea oamenii; acum înse nu poartă iagă cu pălincă (rachiu), nici țic dieția amintită, ci numai: „placă alduiască-ve Dđo și ve gătați și dvoastre în nuntă la pălincă rece“.

După ce s'au adunat toți cari unde sunt chemați, până cătră 10—11 ore beau pălincă și mânăncă coc (colaci) și jocaă, când apoi pleacă după mireasă.

Despre laslauș (stegar) aflu de trebuință a amintii în treacăt, că nu poate fi decât numai acel ficior, care are și tată și maică.

Cătră 11—11 ore — după ce s'au adunat toți, grăitorul așă numitul „gura mare“ se pune în frunte și în giur de el alți oameni mai în vârstă, după aceia alții mai tineri, apoi ficiorii cu „laslăușul“ între ei și mirele care trebuie să meargă sub „laslău“. În rëndul acesta pleacă toți horind și dăinuind până la casa miresei. Acı află toate ușile și porțile încuiate, iar nuntașii miresei cu grăitorul în frunte se află în lăuntru ocolului (curții.)

Între acești doi grăitori se înșiră un fel de dieții — după împregiurări. Așă p. e. grăitorul miresei stănd în fruntea cetei sale, întrebă, că cine sunt, de unde și până unde și cum de se scoală cu alaiu așă mare pe casa omului, și că au dreptăți? — La ce grăitorul mirelui spune că sunt: oaste împărătească de cătră „soare apune“ ori „soare resare“ — și că umbănd la vânat — a scăpat din vedere o căprioară mândră și frumoasă, dar dănd de urma ei — au venit tot pe urmă până acı, și că doar acı ș-ar fi perdut urma etc. etc. și la întrebarea că au dreptăți — scoate iaga cu pălincă și țice: „iaca dreptate întărită de la craiu venită“. Apoi închină, beau cei 2 grăitori și pe urmă întră cu toții în curte și în casă, unde grăitorul mirelui cere fata de la părinți și fără ca să mai zăbovească cât de pușin — pleacă cu toții la cununie.

Pe mireasă o duce de o parte nănaș-a-sa, iar de alta meseleaucele, cari — în tot drumul i horesc.

După actul cununiei, în rëndul care a mers la biserică, se reintorc la casa miresei, unde punându-se la masă — beau, mânăncă și joacă. Pe urmă — grăitorul oprește pe hididiș de a mai cântă, ia pe mireasă de mână și pășește înaintea părinților ei, de la cari îi ia remas bun — așă numitele »iertăciuni“ — cam în următorul chip:

— „Iubiții mei părinți!

„Me rog dumnilor voastre și ve mulțămesc frumos, că până 'n asta vreme am fost su aripile dvoastre; și io amú me aflu că n'am știut ascultă ce mi-ați poruncit mie. Ve mulțămesc taica meu și maica me că m'ați crescutu-me și v'ați lăsat de bogateori pentru mine, mi-ați cokat și mi-ați găștigat de tăte ce mi-o

trebuit mie. Iartă-me și dta maica me că ț-am sbătut peptul și m'ai apărat de focș i de apă și de tăte relele; și io amú me aflu, că n'am ascultat porunca dvoastre cum s'o vut cădea; și n'ați avut nici o ușorime de mine până 'ntasta vreme.

„Amú iubiții mei părinți o adus Dđeu ciasul cel de călătorie al meu, — precum o rëndălit Dđo. Amú me despărțesc de dvoastre, dar nu me despărțesc în cale de perire, ci me despărțesc că mi-o trimis Dđo soțul meu cu care m'am cununat, că așe-i din sfânta scrisoare, că să se despartă celediu de părinți și să se lipească de soțul seu și cu ala să fie într'o credință că așe o voit Dđeu“.

După aceasta, mireasa își țucă părinții, es cu toții în curte, se pun în rëndul arătat mai sus, apoi pleacă cu toții „leruind“ — cătră casa mirelui.

AVRAM IGNA.

Blăstēm de mândră...

— Doină populară de la Vașcou, Bihor. —

Nană din ulița luugă,
 Țece boi să nu-ți ajungă.
 Țece boi ca păunii,
 Toți să-i mănci cu doftorii.
 Șapte să te lecuiască,
 Șapte să te doftorească,
 Nimic să nu-ți folosească,
 Numai să te chinzuiască.
 Leacurile pentru tine,
 Lacrimile pentru mine,
 Pentru tine pat și boală,
 Pentru mine amărală.
 Dumnețeu nu-ți dee bine,
 Numai lacrimi și suspine,
 Dumnețeu nu-ți dea dreptate,
 Nici de raiu nu-ți facă parte.
 Să trăiești și să jelești,
 Feciori să nu mai iubești,
 Să te bată mândră bată,
 Dragostea mea cea curată.
 Că-ai făcut inima 'n mine,
 De-i neagră ca un cărbune,
 M'ai făcut să plâng mereu,
 Răsplătească-ți Dumnețeu.
 Nu după voi ț-a mea,
 Ci după credința ta,
 Că dacă ț-ar răsplăti,
 După cum eu ț-aș dori —
 Vai-și amar și de-acea plată,
 Că i-aș țice să te bată,
 Să n'ai casă, nice masă,
 Să nu fii la nime-aleasă,
 Să nu mai iei din minte,
 Pe nime ca și pe mine,
 Să me faci de ris la lume.

VASILE SALA.

SALON.

Scrisori din Helveția.

IV

Neuchâtel, la 25 iulie.

Domnule redactor,

Așă e dîcătoarea, că „nu în toată dîua e dîua de Pașci“. Aici în orașelul acesta înse, care după poziția-i frumoasă și drăgălașă, seamănă cu Neapolul, unde deja me aflu de doue săptămîni, din dîua de când am sosit neîntrerupt tot serbătoare și iară serbătoare. Abiă că s'a terminat ceea a jubileului de 50 ani a încorporării cantonului la confederațiunea helvetică, despre care deja v'am scris în trei rënduri, în 16 a curentei s'a început alta, a Asociațiunei regnicolare de tragere la tir (șintă), despre care v'am promis că ve voi serie. Vin deci să-mi împlinesc promisiunea.

Atăta musică, atătea cortege, atăta bucurie, veselie și însuflețire dîle de arëndul n'am vëdüt nici odată, nici că voi mai vedé în viață. Notez, că festivitatea aceasta se va termină numai în 28 a lunei curente. Aflu de remarcabil a notă și aceea, că aici în Svițera fiește-care cetățan patriot întreg și sănëtos, de la etatea de 20 ani până la 50 e militar, gata totdeauna să plece când il va chemă patria. Așă dară toți sînt soldați și totuș cheltueli enorme nu au cu militarismul, cum au alte state. Nu, pentru că după ce timp de 2—3 luni au învățat bine exercițiul militar, fiește-care merge acasă, când duce cu sine și arma de militar; acasă apoi se exercează și mai departe, și o fac aceasta cu toții cu mare plăcere și bucurie, așă că toți țin de o datorie patriotică, a purtă arma cu sine și atunci când nu e îmbrăcat în uniformă și a se deprinde cât mai des în tragere la tir. Nu odată se întëmplă de veđi aici pe stradă oameni îmbrăcați în haine civile cu frunză verde în pălărie și cu pușca de umër. Apoi pentru deprindere în fiește-care an e îndatorat militariul care petrece acasă, să tragă la tir un anumit număr de cartușe, cari i le dă statul, afară de acele cari și le câștigă el ênsuș după plac.

Asociațiunea amintită, ce poartă numele de „Tir federal“ încă își are destinațiunea: desvoltarea și progresarea membrilor în manuearea armei și în deosebi în tragerea la tir. Are la 80.000 membri, ori cine dacă șcie manua arma, poate fi membru, încă și străinii. Asta nu pentru aceea o dîc, pentru că doară aș dori să ve șciu în șirul membrilor... Tot la fie-care al treilea an își ține adunarea generală împreunată cu mari festifități, și totdeauna în alt oraș; est timp a cădüt rëndul pe orașul Neuchâtel, care a și corespuns în aranjarea festivității în cel mai splendid mod.

Nu mai puțin decăt un milion și 600.000 de franci a votat din buge-tul comunal pentru festivitate.

În 16 a curentei s'a început serbătoarea des amintită cu primirea oaspeților, în 17 s'a continuat cu un grandios și imosant cortegiu. A fost acesta un cortegiu ca și care nu s'a mai vëdüt în Svițera. Ve-am

descriș cortegiul serbătoarei jubilar, prin urmare me aflu scusat a ve plictisi cu descrierea unui alt cortegiu. Atăta totuș imi iau voie a notă, că și acesta a fost imosant și admirabil de frumos. A luat parte în el 60 de societăți, reuniuni și secțiuni cu 15 capele de musică. Cele mai multe grupe purtau costume pitorești; mai interesanți erau tireur-ii din Zürich, studenții din Genf și cei ai societății de tir numită a lui Grütli. După ce ș-a terminat cortegiul marș-routa, care a durat timp de 2 ore, s'a postat înaintea statuei republicei, aici cu toții au defilat pe lângă sunetul musicii și sub drepelul adus cu sine. După defilarea decursă în ordine exemplară, în marș militar au mers toți afară din oraș, unde pe colina ce se numește Mail, la poalele muntelui Chaumont, s'a aranjat un banchet.

Aici se află un pavilion improvisat de o mărime colosală, care e împodobit în mod cum se poate mai splendid. La mijloc stă ridicată o tribună, de asupra căreia stau atërnate sute de drapele; vis-à-vis de tribună este o galerie pentru capela de musică, în față cu poarta principală se ridică o estradă pentru producțiunile societății de gimnastică.

În sara primă am asistat la concert și la producțiunea asociațiunii de gimnastică de Neuchâtel. Concertul și aici a decurs ca pe alte locuri, s'au esecutat mai multe piese franceze și germane de cătră o capelă ce constă din 60 membri. A fost înse mult interesantă producțiunea gimnasticilor. Aici în întreaga țară se pune mare pond pe gimnastică, întocmai ca pe manuearea armei și pe tragerea la tir.

Ceva mai sus de la pavilionul împreunat cu restaurant, este un alt pavilion, lung de 500 metri, avënd 6 porți principale. De aici se esecută tragerea la tir. Toate sînt aranjate aici cu multă artă și confort. Cartoanele cari servesc de țintă sînt întocmite pe muntele numit, ce se înalță vis-à-vis de colina pe care se află pavilionul, la depărtare de 300 metri. Între munte și colină este o vale pe unde merge trenul, peste valea aceasta de la 8 ore dimineața până la 7 sara, cu o paușă numai de 2 ore, încontinuu șueră gloanțele pușcelor.

În pavilionul de unde se face tragerea la țintă, sînt 200 de gherete sau cum le numesc aici ștandu-ri, vis-à-vis cu aceste la îndepărtarea și locul anumit tot atătea cartoane, avënd fiește-care numărul seu ce corespunde la cel al stand-ului. Tragerea e din măsură afară controlată, așă că fiește-care tireur are o cărticică timbrată, în care de loc, după fiecare impușcătură, i se notează, că unde a țintit. Locul, că unde a țintit momentan se avisează prin sirma telegrafică. Ve puteți închipui cum se poate simți omul atunci, când se plimbă în locul de unde se pușcă de o dată și pe întrecute cu 200 de pușce, și aceasta — precum am dîș — de dimineața până sara. Ți se pare că ești într'un adevërat resbel, cu acea singură deosebire, că din partea contrară nu vine nici un glonș.

Ceva mai în jos se află un alt pavilion cu trei-deci de locuri destinate pentru ce-i ce trag la tir cu revolverul, aici se trage la îndepărtare de 50 metri. M'am plimbat în locurile aceste timp de 2 ore, și totuș nu m'am putut dedă și împacă cu sunetul și șueratul gloanțelor. Am stat de vorbă cu mai mulți tireu-ri (pușcași), toți au fost prevenitori și gentili, de loc s'au oferit să-mi esplice regulamentele etc. ba unul mi-a oferit și arma, dar cu mulțămită i-am respins ofertul.

Ceea-ce erau la grecii din vechime jocurile olimpice și istmice, alergarea și aruncarea cu discul, aceea

e pentru helvețieni tragerea la tir. N'a putut fi mai mândru și mai ambițios grecul din vechime, când a câștigat premiul la cutareva joc olimpic, decât cum e azi helvețianul care prin abilitate și istețime a reușit ca din un anumit număr de cartușe să tragă 20 la centru; pentru ce primește de loc premiul meritat. Am văzut împărțindu-se ca premii: cunune de argint, de stejar verde, apoi medalii de aur, de argint și bronz. Înainte de asta cu două zile prințul Charageorgievici, care mai în anii trecuți locuia în comuna Bocsig din comit. Aradului și de presente locuitor în Genf, a câștigat o medalie de aur.

O șcim din istorie, că lauda și gloria ce câștigă învingătorul grec la jocurile olimpice, se rebundă și asupra comunei sale, întocmai așa se întâmplă și cu svizzerii de azi, — nu numai cel ce a obținut premiul mai înalt, ci toți cei din comuna sa cari sunt prezenți, se bucură, îi gratulează și când merg acasă, îl pun în fruntea convoiului lângă flamură și așa între sunetele muzicii, cu bucurie și veselie, îl petrec până la gară. Serbătoarea mai durează și acum când seriu șirele aceste. Pe strade încontinuu sună dobele și muzica, bucuria și veselia e generală; și fiind că se adună oameni din toată țara — o sută vin, 50 merg, sute vin în locul lor. Cu astfel de ocațiuni poți cunoaște mai bine poporul din întreaga țară.

T. Bulc.

La Piatra-Neamț.

— Din vilegiatură. —

Iubite domnule Vulcan,

Nu, nu este nici igiena și nici ceva din medicina poporală, pe care-mi am propus a o trata din când în când în prețioasa domniei-tale revistă; sunt în concediu, lipsit de bolnavi, spital și consultațiuni gratuite, nici o carte sau revistă de medicină nu-mi aduce aminte că fac parte din breasla lui Ipocrat. Vreau să rămân profan timp de câteva săptămâni și te rog a primi pentru astă-dată câteva simple palavre din partea colaboratorului dtale însărcinat a alimenta rubrica igienei și a medicinei vulgarisate.

Călătorit-ai vre-odată cu pluta? E un admirabil mijloc de transportare pe apă. Câteva lemne legate unul de celalalt, — „bârne, ghile, catarguri și butuci“, după dimensiunea lor în lungime și în diametru — cu două cârme, una în față și cealaltă în dos; plutașii cari conduc pluta, au și ei diferite numiri: cel din față, cârmaciul și cel din dos, dălcăuș. Și când apa e destul de mare și plutașul priceput, lemnele acestea innădite plutesc deasupra apei și valurile arginții tăiate de vârful plutei se întind repede la picioarele noastre.

Am mers o dată și jumătate pe „Bistrița nebună“; plutașul, un sătean de o blândeță extraordinară, a avut o luptă colosală cu amândoi copiii mei, un băiat și o fată, cari cu o energie vrednică de ceva mai bun, au vrut să învețe numai decât arta plutăritului. Cerul a fost senin, un vânt ușor adia în față și ochii nu s'au putut sătura de frumusețea peisajelor.

La amiazi am ajuns la Piatra-Neamț — un oraș mai mare, cu climatul bun și aerul muntos. M'a surprins numărul cel mare de ovrei; par că așa crede că două treimi din populațiunea acestui oraș sunt de re-

ligia israelită. Și această populațiune străină n'are decât puține tendințe de asimilare; ei vorbesc pe uliță, prin grădini și prin cafenele, acel jargon jidovesc care e din cale afară de supărător pentru timpanul aceluia care știe nemțește. Și culmea îndărătniciei e că și unul din doctorii ovrei vorbește cu preferință ovreește.

Cât de încântat sunt de prefectul județului, un bărbat excelent din toate punctele de vedere, pe atât de puțin entusiasmă sunt de autoritatea comunală. Orașul nu este curat. Prin stradele laterale, nu tocmai depărtate de centrul orașului, măturătorii nu sunt de fel activi; din canalurile aședate de desubtul trotoarurilor exhală un miros urit; scândurile înse cari acoperă aceste canale și pe cari se face circulația pe jos, sunt în multe părți putredite și găurite. Până acum încă n'am vizitat spitalul orașului, dar e probabil că picioarele rupte și scrântite nu sunt tocmai rare în secția chirurgicală.

E multă lume străină pe aicea, mai cu seamă din București, Galați și Iași, persoane cari au fugit de căldurile tropicale din acele orașe. Dar căldura e și aicea destul de mare în cursul zilei; numai dimineața și sara temperatura e scădută în mod simțitor.

Umblând încoace și încolo, m'a frapat numărul cel mare de bolnavi de ochi, trachoma sau conjunctivita granuloasă, o boală molipsitoare și periculoasă, foarte anevoe de vindecat. La copii am văzut multe bube pe față, bube cari de multe ori mi au dat de gândit: n'am înțeles nici odată de ce poporul nostru le-a dat supranumirea de dulci.

Repausul duminical, legiferat de curând în țara noastră, se presintă în două feluri, urban și rural: În comunele rurale cărciumele și prăvăliile sunt închise până la amiazi, așa că locuitorii se pot duce la biserică; prin orașe, în comunele urbane, repaosul de duminică e obligator de la miază în jos. Nu vreau să discut înțelepciunea acestei măsuri, dar m'a surprins oare-cum neglijarea zilei de serbătoare: piața a fost plină de vânzători și cumpărători, prăvăliile toate au fost deschise, muncitorii de prin ateliere lucrau fără răgaz, și pe când clopotul catedralei chemă evlavioșii la biserică, un zugrav văpsia cercevelele ferestrelor la palatul primăriei... Cu o zi înainte înse, sâmbătă, o liniște desvârșită domnia în tot orașul și lucrătorii se primblau în voie, în haine de serbătoare.

Grădina orașului, luminată cu electricitate, e locul de întâlnire par excellence al high-lifului de toate riturile. Muzica regimentului, dirigeată de un capelmaistru ceh, îmbrăcat în uniforma ofițerilor români, fără a ști o hobă românească, cântă dimineața și sara. Un număr respectabil de mese, aședate lângă bufet, sunt totdeauna ocupate și multe dame, îmbrăcate cu mult gust, se primblă prin aleele grădinuței, prin locuri luminate și prin locuri obscure. Parfumul brașilor umple atmosfera și șoapte duioase vibrează în aer.

INCOGNITO.

Bismarck la masa de scris.

— La ilustrația din nr. acesta. —

Cu privilegiul morții cancelarului de fer, diarele ilustrate germane publică o mulțime de ilustrații, cari represintă pe marele om de stat al Germanilor în felurite faze ale vieții.

Noi reproducem una, cere il înfățișează în deplină putere, lucrând la masă în cabinetul seu.

LITERATURĂ.

Călăuza stupăritului sau Cultura albinelor. Sub acest titlu a apărut zilele aceste o carte de preotul I. Petculescu, institutor în Pitești. De câțiva ani statul român face mult în privința răspândirii albinăritului. Ministerul Domeniilor a înscris între condițiile obligatorii ale contractelor de arendare a moșiilor statului și întreținerea a unui anumit număr de stupi de cătră arendași. La Roman s'a înființat și o stupărie a statului, unde învățătorii au fost trimiși să învețe. Acum a apărut și o carte. Preotul Petculescu are un spirit de observație personală minunat, este un apicultor născut, — ca autor e prețios fiind că citează o mulțime de observări ale sale asupra cestiunei stupăritului, ceea ce dă cărții sale originalitate și încredere. În o sută de pagini densusul enumără și rezolvă tot ce se raportează la prăsierea stupilor, la îngrijirea lor, la întreținere, la exploatare, atât după sistema veche a țerei române, cât și după noua sistemă Dzierzon; face comparații între aceste sisteme, arată relele celei dintâi, foloasele celei din urmă, propune ameliorări stupăritului cu buduroaie, găsește mijlocul d'a perfecționă pe cea veche și dă sfaturi complete și esențiale pentru amândouă — încât cartea poate să fie consultată de ori cine c'un egal folos. Limba, stilul în care broșura e scrisă dau cu puțință să fie înțeleasă și de copii, necum de stupari, de săteni. În prefață, părintele Petculescu se plânge în contra abuzului falsificării luminărilor, descrie urmările acestui abuz, face istoricul stupăritului în România și starea de decădere în care se găsește arta aceasta în satele de acolo. Cu citațiuni din numeroși autori străini constată felurile avantaje ale stupăritului din toate punctele de vedere și așază bazele unui plan de rațională cultură a albinelor în țară.

Rusia contemporană. Mai ales după visita regelui Carol la Petersburg, scrierile privitoare la Rusia au un interes deosebit pentru noi Români. Credem dară că lucrarea dlui Mateiu M. Drăghicean, care apare la București, sub titlu „Rusia Contemporană“ va fi primită cu plăcere. Întău apare volumul al doile, conținând 25 ilustrațiuni, 20 figuri în text, 2 charte geologice colorate, 2 fototipii colorate și un profil geologic al Caucasului. Acest volum cuprinde: Finlanda, Moscova și Kremlinul. Kursk, Charcov, Donetzul cu minele de cărbuni, de mercur și de sare. Marea d'Azov. Apele minerale ale Caucasului, Wladicawkas-Tiflis. Orografia, etnografia și geologia Caucasului. Comparație între Caucas și Carpați. Minele de păcură de la Bacu. Comerțul păcurei. Batum. Marea-Neagră. Coastele Crimeei. Odesa. Descrierea peisagelor. Progresele economice și culturale. Studii geologice.

Un profesor din Petersburg în Ardeal. Dl Polychronie Syrku, Român din Basarabia, profesor de filologia slavă la universitatea din Petersburg, petrece în Ardeal unde studiază cărțile liturgice scrise în limba slavonă, diplome și chrisoave scrise în acea limbă. Pân' acuma a fost la Hunedoara, Orăștie, Romos și Sibiu. Pretotindenii e primit călduros.

O carte economică. Ministerul de domenii al României va scoate în curând de sub tipar o lucrare intitulată „Regatul României din punctul de vedere agricol“, și datorită dlui Freitag, profesor la Halle. Se știe că acum șee ani dl Freitag a mers în țară, chemat de ministerul de domenii, să studieze rasele de vite și mijlocul îmbunătățirii acestor rase.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Dl Spiru Haret, ministrul cultelor, primind dimisiunea dlui Cantacuzino, din postul de director general al teatrelor, a însărcinat, scrie „Timpul“ pe dl St. Sihleanu, secretar la general al celui ministeriu, să conducă Teatrul Național în mod provisoriu. „Drapelul“ spune, că dl ministru al instrucției și cultelor a oferit direcția teatrului dlui Petru Grădișteanu, care înse a refuzat să primească acel post. Scriind despre crisa de la Teatrul Național, „Timpul“ țice că a trecut jumătate de secol de când s'a pus și în România baza unei literaturi și a unei arte dramatice române, cu toate aceste Teatrul Național stă pe loc din punct de vedere literar și artistic. O altă informațiune ne spune că dl Petre Grădișteanu a primit postul de director general. Dl C. Stăncescu, membru în comitetul teatral, a dimisionat.

Teatru în Veneția-de-jos. La 7 august n., cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Făgăraș al Asociațiunii, s'a dat în comuna Veneția-de-jos și o reprezentație teatrală, jucându-se piesa „Piatra din casă“ comedie într'un act de V. Alexandri. Au jucat doamna Grecu, dșoarele Veta Comanicu, Valeria Comanicu și dnii M. Mateiu, N. Comanicu, Octavian Pop, M. Filităr. Au mai fost un cântec și doue declamațiuni.

Diletanții români din Chișineu, comitatul Arad, au arangiat joi la 18 august n., la dl avocat Mihai Veliciu și sub conducerea studentului Romul Veliciu, reprezentație teatrală. S'au jucat piesele: „Pater“ dramă într'un act de François Copée, tradusă de Trăilescu; „Arvinte și Pepelea“ vodvil într'un act, de V. Alexandri și „Lăutarul din Cremonă“ dramă într'un act de François Copée, tradusă de Trăilescu.

Reprezentație teatrală în Ragla. Inteligența română din Ragla va arangia duminică la 21 august n. o reprezentație teatrală. Se va jucă „Un om buclucaș“ comedie într'un act de Michel și Labiche, localisată de Maria Baiulescu. Vor fi și câteva declamațiuni. La urmă dans.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Sfințirea bisericeii din Tâmaia în Sătmar. Primim la redacție o invitație la sfințirea bisericeii gr. c. române din Tâmaia, comitatul Sătmar, care se va face la 28 august st. n. Nu șcim cine va sevărși actul sfințirii, care mai cu seamă în Sătmar are pentru noi Români o însemnătate și mai mare; de aceea s'ar căde să se facă cât mai impunător. În aceeaș sară tinerimea studiosă din părțile acelea va arangia o petrecere cu dans.

Sfințire de școală în Năsăud. Senatul bisericesc-școlar gr. cat. din Năsăud invită la actul de sfințire al noului edificiu școlar, care se va îndeplini duminică la 21 august n., după celebrarea liturghiei, cu concursul corului de plugari de acolo, dirijat de dl profesor de musică Emil Stefanuș. Cu ocaziunea aceasta, tinerimea academică va arangia în sara aceea o petrecere cu dans în sala de gimnastică a gimnasiului.

Școale populare române în Suceava. „Patria“ din Cernăuți anunță, că chestiunea înființării unei școale populare române în Suceava s'a rezolvat definitiv în sensul cererilor Românilor, exprimate și cu grai viu de cătră dl deputat de Pruncu, în ultimul consiliu co-

munal din Suceava, presidat inadins de guvernatorul Bucovinei, dl baron Bourguignon. Românii au făcut mari ovații guvernatorului. Școala românească va începe a funcționa la 1 septembrie și va fi susținută din bugetul statului.

Gimnasiul gr. or. din Suceava. Am primit Anuarul gimnasiului gr. or. superior din Suceava, Bucovina, pentru anul școlar expirat, publicat în limba germană de directorul gimnasial dl Stefan de Repta. Anuarul e precedat de o lucrare filologică-istorică a profesorului I. Fleischer despre Textul—Catull. Din datele școlare scoatem următoarele: corpul profesoral, 1 director și 18 profesori, între ei 8 români, 4 suplenți, (un român), 1 rabin, 3 profesori secundari, (2 români). În gimnasiul inferior sînt și clase paralele românești; în cel superior numai germane. Numărul studenților: înscrși 620, la finea anului 580; Români 309, germani 193, poloni 27, ruteni 8, armeni 5, bohemi 2. Greco-orientali 317, ovrei 136, r. cat. 73, evang. 9, gr. cat. 5, arm. or. 4.

Un student român distins la Paris. Dl Stoicescu, student la facultatea de drept a universității din Paris, fiul dl C. Stoicescu, fost ministru în România, a obținut cu ocazia distribuirii premiilor la aceea facultate — prima mențiune onorabilă la istoria dreptului francez și a doua mențiune onorabilă la dreptul roman.

Fotografii de biserică. Cetim în ȋiarele bucureștene, că de la Castelul Peleş s'a trimis mitropolitului din Petersburg un album splendid, conținend fotografia tuturor bisericilor construite de M. Sa regele pe domeniile Coroanei, precum și fotografia tuturor bisericilor restaurate. Albumul s'a trimis prin legațiunea română din Petersburg.

Uniformă în liceele statului în România. Cetim în ȋiarele bucureștene, că ministerul instrucțiunii publice a luat hotărîrea să se introducă uniforma în liceele statului. De o cam dată, numai chipiul va fi obligator pentru toți elevii; în cât privește hainele, ele vor fi facultative și dorite pentru elevii ai căror părinți dispun de mijloace. Pentru stabilirea acestei uniforme, care va fi aceeaș pentru toate liceele din țară, se va întruni, în septembrie viitor, o comisiune compusă din toți dnii directori ai liceelor și gimnasiilor din București.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. Simeon Popu și dșoara Virginia Manu își vor serbă cununia la 4 septembrie n. în Cluș-Feleac. — Dl Ioan O. Handrea, absolvent de teologie, s'a fidanțat cu dșoara Rhea Silvia Socol, în Lascud. — Dl Nicolae Ungurean, absolvent de teologie, s'a logodit cu dșoara Valeria Augusta Degan în Vețel.

Jubileul împăratului Francisc Iosif. Serbările oficiale pentru jubileul Maj. Sale vor începe la Viena în 30 novembre și se vor încheia la 4 decembrie. După „missa de incoronare“ se va ține un Te-Deum, oficiat de mitropolițul Gruscha în basilica Sf. Stefan, cu care ocazie se va auzi și orga uriașă. Dineul de 400 tacămuri și primirile jubilar se vor ține în sala de marmoră. Într'una din ȋilele serbărilor jubilar se va desvêli bustul archiducelui Albrecht.

Reuniunea femellor române solăgone, în adunarea sa generală, ținută la 4 august, în Șomcuta-mare, sub presiul dnei Maria Cosma, care a deschis adunarea prin o cuvântare frumoasă, a constatat că Re-

uniunea are o avere de 5045 fl. 51 cr., iar speșele susținerii școalei de fete din Șimleu au fost la an 513 fl. 73 cr. plus 54 fl. speșele arangării pomului de Crăciun. S'a luat act cu plăcere, că institutul „Silvania“, afară de alte ajutoare de ȋece ani de când există, ajutoră școala cu câte 300 fl. pe an; iar dl Andreiu Cosma, directorul executiv al „Silvaniei“ face colecte pentru Reuniune și a semnat pentru ea 2 acții de ale institutului „Selăgeana“ și una la „Bihoreana“. Casiera Reuniunii e dna Aloisia Osian, iar secretarul dl A. Vicaș.

Reuniunea femellor române din Mediaș și giur se va întruni în adunare generală la 28 august n. în școala gr. cat. de acolo, sub presiul dnei Maria Moldovan, secretară dna Maria Necșă. Scopul principal al acestei Reuniuni este să înfiinȋeze școale de învățămênt și de lucruri femeșci și să ajutore fetițele sărace române din părțile acelea.

Împăratul Germaniei în România. Din Berlin se scrie că împăratul Germaniei va plecă la 13 octombrie spre Ierusalim. Se va imbarcă la Venezia. Reintorcend, va trece prin Constantinopol la Constanța, d'acolo la București și Sinaia, unde va visită pãrechia regală română.

Logodnă românească la Carlsbad. Prințul Leon Cantacuzino și dșoara Ana de Văcărescu, fiica fostului ministru plenipotențiar român din Viena, s'au logodit la Carlsbad.

Darurile țarului. Duminică la amiaȋi a sosit în București un tren special, cu darurile trimise de țar regelui Carol, între altele, țarul a trimis din herghelile imperiale ȋece cai din cei mai frumoși.

Monument lui Mihai Viteazul. În București s'a constituit un comitet, avend ca președinte de onoare pe dl general Brătianu, pentru a ridică la 1901 un monument lui Mihai Viteazul la Călugăreni. Comitetul a esmis liste de subscripții și a lansat și o proclamație cătră armată, pentru a luă parte la această operă de recunoștință națională. S'a hotărît, ca după manevrele de toamnă să se strîngă sumele subscribe și pentru executarea acestei opere să se aleagă un comitet de oficeri superiori din toate armele, atât dintre cei în activitate, cât și dintre acei în rezervă.

O nouă reuniune de femel. La Caransebeș s'a înființat Reuniunea femeilor române pentru regularea și înfrumșeșarea cimiteriului gr. or. românesc. Statutele au fost aprobate ȋilele acestea.

Băile de la Sângeorgiul român, în Ardeal, sînt în anul acesta cercetate mai cu seamă de Români; în deosebii s'a sporit numarul celor din Bucovina și din România. Astfel s'a desvoltat o frumoasă viață socială românească. Este o bună musică, din Bistrița, care cântă multe piese românești. În fie-care duminică se dă câte o petrecere cu dans, care totdauna reușeșce bine.

Noi medici români. Dl dr. Iuliu Chitul, tiner medic român, s'a aședat în Betlean. — Dl dr. Valeriu Laslo a fost numit medic la spitalul militar din Sibiu.

Medici militari. Dl dr. Iustin Colbasi, medic la reg. de inf. nr. 31, este transferat la Orăștie. — Dl dr. I. Madincea, medic la regimentul 82 din Orăștie, este transferat la Alba-Iulia.

Defraudarea cea mai mare din Arad, despre care am scris și noi, a mai sporit, căci de atuncia s'au mai descoperit și alte defraudări. Suma totală se urcă peste trei sute de mii de florini. La ordinul ministru-lui de interne, s'au suspendat de la oficiu vicecomitele Szathmáry Gyula, protofiscul Vörös Vidor, protoactorul Swéger Alajos, după ce mai de mult s'au suspendat

președintele sedrii Pecican și controlorul Efrem Barbu. Pe averea tuturor s'a pus sequestru. Într'aceea Krivány cine știe pe unde-i?

Au murit: *Ioan Szabo*, preot gr. c. în Andrid, Sătmar, diecesa Orăzii-mari, la 10 august, în etate de 37 ani; *Clement Lupșai*, cassar la banca de asigurare „Transilvania“, în Arad, la 14 august, etate de 45 ani.

DIN LUME.

Cronică mică. *George Ebers*, renumitul egiptolog și romancier german, a murit la 7 august în Tutzing, Bavaria, în etate de 62 ani. Din scrierile lui, romanul „Homo sum“ s'a tradus și românește și a apărut la Sibiu în editura institutului tipografic. — *Congresul de climatologie* se va ține la Liege în luna lui sept.; la congresul acesta România va fi represintată prin dl St. Hepites, directorul institutului meteorologic din București.

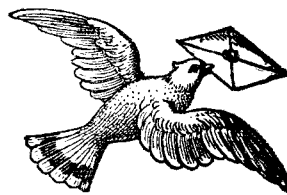
Soartea Românilor din Basarabia. Am scris și noi, că țarul a dat un ucuz prin care autorizează intrarea cărților române de școală în Basarabia. „Epoca“ din București scrie, că aceasta nu însemnează desființarea cenzurii, căci ea va funcționa și de acuma înainte cu aceeași rigoare. Într'aceea limba română în Basarabia a ajuns astăzi un idiom neînțeles pentru ceilalți Români și se mai ține numai în ținuturile de pe malul Prutului; iar malul Nistrului și gurile Dunării, nordul și centrul Basarabiei, sunt aproape pierdute. Cam de pe la 1860, preoți ruși au început să slugească în bisericile române. Ce-i dreptul, preoții români au fost lăsați și mai departe să officieze, guvernamentul din Chișinău înse nu le mai plătește leafa din bugetul provinciei. Încetul cu încetul, preoții români au dispărut din biserici și preoții ruși le-au luat locul. Desinteresarea elementului cult român de soartea preoților a fost încă una din cauzele, care a ajutat mult la desnaționalizare. Dintre numeroșii proprietari români din Basarabia, singurul care a întreținut preoți români pe moșile sale, a fost Constantin Stamati-Ciurea; de la moartea lui înse, nimeni nu se mai îngrijește de soartea clerului român.

Defileul cazacilor inaintea regelui Carol. La Kiev s'a ținut în onoarea regelui Carol și o mare revistă militară și defilarea trupelor. Mai interesant a fost defileul cazacilor. Escadronul de cazaci a scos cercetătorii înainte în galop și în dreptul regelui, oprindu-se scurt, caii s'au culcat, și oamenii, adăpostindu-se dinapoi lor, au deschis focurile, apoi au reîncălecat din galop și au șarjat risipiți, întrebuițând arma de foc. Grosul escadronului a defilat, din dreapta câte unul, în marș-marș, executând diferite voltige, mergând în picioare pe caii lor înșelați; alții purtând un al 2-lea om în picioare pe umerele lor, care trăgeau focuri; alții lăsându-se să alunee pe șea până la pământ și ridicând un obiect de jos; alții puind un om presupus rănit de a curmezișul pe șea și el însuș încălecat pe crupă, pleacă în marș-marș etc. După finitul defileului, Majestatea sa a mers la escadronul de cazaci, cari L-au primit cu urale ridicându-se toți în picioare pe caii lor și i-a felicitat, decorând pe șefi; apoi o baterie de mortiere a executat, după semnale, diferite mișcări tactice în aliure repeși.

Cel mai vechiu scaun mitropolitan al Rusiei. La Kiev, regele Carol a mers și la mănăstirea Lavra, spre a da vizită părintelui Ioanichiu, mitropolitul Kievului și al Galiției. Acela primi pe suveran, dându-i binecuvântarea și apoi sărutându-i mâna; regele îl îmbrățișă. Ambii dimpreună cu prințul Ferdinand, urmași de suite, au trecut în sala de recepție, unde Sfinția Sa arătă între alte portrete d'ale prodecesorilor sei, pe cel mai vechiu scaun mitropolitan al Rusiei, pe acel al mult veneratului și de vecinică pomenire fericitul mitropolit Petru Movilă, din familia domnească a Movilescilor din Moldova, care a condus turma sa cu mare înțelepciune și blândețe de la 1633—1647. Acest înalt părinte al bisericii ortodoxe-răsăritene este una din figurele cele mai mărețe a religiei sale. Apoi pe a mitropolitului Gavril Bănulescu-Moldoveanu, care a deținut cărja păstorească de la 1799—1803. La plecare, înalt Prea Sfinția Sa a oferit M. S. regelui și Alteței Sale regale, ca amintire, icoane sfințite.

Viitorul Spaniei. Preliminările păcii între Spania și Statele-Unite americane s'au semnat, pe temeiul condițiilor ce am publicat în nr. trecut. În urmarea acesteia, Spania a încetat de-a fi o putere colonială în America, căci flotele sale au fost distruse și coloniile sale principale sunt ocupate de Americani. Astăzi Spania nu mai este o putere maritimă, iată cauza pentru care nu mai poate fi o putere colonială. Părăsirea coloniilor sale din America este înse pentru Spania o pagubă mai mult morală, căci susținerea lor a costat o sumă colosală și a absorbit o mare parte din puterile sale. Bogată cum este, ca sol și ca produse minerale, Spania fiind acum scutită de pancerul ei colonial, care o rodea, după un pătrar de secol poate să se ridice din nou la rangul care i se cuvine.

Poșta redacției.

Hedera. Causa întârzierii este că n'am avut timp sa facem corectura radicală, care se împunea și pe care — pentru Dvoastre — avem s'o îndeplinim cu plăcere. În viitor evitați frazele multe și — mai înteu de toate — să faceți serioase studii de limba română, cetind lucrările scriitorilor nostri mai buni. Cea mai scurtă „între munți“, nu se poate întrebuiță, căci nu presintă nici o situație nouă.

V. Trebuie să fii mare patriot, căci pe adresă ai maghiarizat chiar și titlul foii noastre, scriind între parentese „Család“. Pe cât de mare patriot, ești înse tocmai atât de slab poet. Nu mai cere.

Dnai V. O. în M. S. Vom întrebuiță-o cât mai curând.

Lugoș. Ne pare reu că nu putem publică versul.

Ploesti. Așteptăm cu dor împlinirea promisiunii. Revista vi se trimite regulat.

Paris. Mulțumim.

Călimdarul săptămânei.

Dum. a 11-a după Rus., Mateiu c. 18 v. 23—35; ev. înv 11: gl. 2			
Țiua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou	Soarele
Duminecă	9 Ad. Matia	21 Rudolf	5 6 5 54
Luni	10 M. și Archid. Laurentie	22 Thimoteiu	5 8 6 52
Marti	11 M. și Archid. Eup u	23 Filip	5 10 6 50
Mercuri	12 Mii. Fotie și Anichit	24 Bartolomeu	5 11 6 51
Joi	13 C. P. Macsim mărturisit.	25 Ludovic	5 13 6 43
Vineri	14 Pr. Michea	26 Zefirin	5 15 6 45
Sămbătă	15 † Adorm. Născăt. de Ddeu.	27 Iosif Calas	5 17 6 47

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LÁNG IN ORADEA-MARE.